

УДК: 378.147:811.111:7.071

DOI: [https://doi.org/10.59694/ped\\_sciences.2025.17.043-047](https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2025.17.043-047)

**ФРУМКІНА Арина Леонівна** –

доктор педагогічних наук, доцент,  
завідувачка кафедри германських і східних мов і перекладу

Міжнародного університету

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-2635-685X>

e-mail: [frumkina@onua.edu.ua](mailto:frumkina@onua.edu.ua)

## ЛІНГВОДИДАКТИЧНА МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (МАЛЮВАННЯ) ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

**ФРУМКІНА Арина Леонівна. ЛІНГВОДИДАКТИЧНА МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (МАЛЮВАННЯ) ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

У статті представлено результати теоретичного обґрунтування та експериментальної перевірки лінгводидактичної моделі навчання молодших школярів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю пошуку ефективних форм інтегрованого навчання, які забезпечують одночасний розвиток художньо-образотворчих і мовленнєвих умінь.

**Ключові слова:** інтегроване навчання, лінгводидактична модель, образотворча діяльність, малювання, англійська мова, молодші школярі, процесуальна інтеграція, експериментальна перевірка.

**FRUMKINA Aryna Leonivna. LINGUODIDACTIC MODEL FOR TEACHING PRIMARY SCHOOL PUPILS VISUAL ARTS (DRAWING) THROUGH THE ENGLISH LANGUAGE**

The article presents the results of theoretical substantiation and experimental verification of a linguodidactic model for teaching primary school pupils visual arts (drawing) through the English language. The relevance of the study arises from the need to find effective forms of integrated learning that ensure the simultaneous development of artistic and linguistic competencies.

The theoretical foundation of the model is based on the principle of procedural integration, which combines different educational components within one learning process, specifically artistic and speech activities. The model structure consists of five sequential stages: contour, linear, object-depictive, object-compositional, and plot-depictive. Each stage unites the development of artistic skills with gradual linguistic advancement.

The experimental research was carried out in three stages – diagnostic, formative, and control – involving first- and second-grade pupils from general secondary schools i. During the formative stage, a system of integrated lessons was implemented, where pupils performed artistic actions (drawing, decorating, creating visual compositions) combined with English-language commentary, description, and dialogue. The experiment demonstrated a 26% increase in the level of artistic skills and a 21% increase in linguistic performance.

The results confirmed significant improvement in creativity, communicative initiative, motivation, and emotional engagement. It was proved that procedurally integrated learning creates conditions for the harmonious development of cognitive, emotional, and linguistic spheres of younger learners. The proposed model demonstrated validity, reproducibility, and potential for implementation in primary education and in the professional training of future teachers.

**Keywords:** integrated learning, linguodidactic model, visual arts, drawing, English language, primary education, procedural integration, experimental verification.

**Постановка та обґрунтування актуальності проблеми.** Модернізація сучасної початкової освіти в Україні передбачає таку інтеграцію освітніх компонентів, яка забезпечує формування цілісного освітнього простору та розвиток у дітей здатності до

комплексного сприйняття знань. Одним із перспективних напрямів означеної інтеграції є поєднання художньо-образотворчої та іншомовно-мовленнєвої діяльності, що відкриває нові можливості для формування мовлен-

нєвої, естетичної та комунікативної компетентностей молодших школярів.

Попри активне впровадження інтегрованого навчання у початковій школі, питання лінгводидактичного забезпечення англомовного навчання будь-якого освітнього компонента (ОК) залишається малодослідженими. Більшість наукових праць орієнтується або на методику викладання іноземної мови (за професійним спрямуванням), або на розвиток умінь основного ОК, тоді як проблема їхнього гармонійного поєднання у процесі навчання дітей молодшого шкільного віку потребує окремого теоретичного й практичного осмислення. Вибір нами малювання для інтеграції з англійською мовою зумовлений його універсальною пізнавальною, комунікативною та емоційно-естетичною природою. Малювання є найзрозумілішою й найдоступнішою формою творчості для дітей молодшого шкільного віку: воно не потребує спеціальної підготовки, водночас активізує уяву, мислення, мовлення та емоційну сферу.

З методичної точки зору, малювання створює природне середовище для формування іншомовного мовлення у дії. Під час художньої діяльності дитина постійно називає, описує й коментує власні дії, що стимулює мовленнєву активність англійською мовою. Образотворча діяльність поєднує візуальний, моторний і вербальний канали сприйняття, забезпечуючи мультимодальне навчання, яке сприяє кращому засвоєнню лексики та розвитку асоціативного мислення.

З огляду на все вищезазначене, особливої актуальності набуває розроблення *цілісної лінгводидактичної моделі*, яка б забезпечувала узгодженість змісту, методів, форм і засобів навчання малювання засобами англійської мови, враховуючи вікові, психологічні та мовні особливості дітей 6-9 років. Така модель має створювати умови для одночасного розвитку художньо-образотворчої і мовленнєвої компетентностей, формування міжпредметних зв'язків та позитивної мотивації до іншомовного навчання.

Розроблена лінгводидактична модель має **універсальний характер**, оскільки її структура, принципи й етапи можуть бути адаптовані не лише до різних видів художньо-творчої діяльності, а й до будь-якого освітнього компонента, що реалізується засобами англійської мови. Її універсальність ґрунтується на принципі процесуальної інтеграції, який передбачає взаємопов'язане формування змістових і мовленнєвих дій у межах спільного навчального процесу. Такий підхід забезпечує можливість варіювати навчальний зміст без зміни логіки методичної системи.

Модель базується на загально-дидактичних і психолінгвістичних закономірностях навчання, що зумовлює її гнучкість, відтворюваність і можливість застосування у різних освітніх середовищах. Завдяки цьому модель виступає відкритою методичною системою, яка зберігає цілісність педагогічної ідеї та дозволяє адаптувати зміст, форми й засоби навчання відповідно до потреб конкретного освітнього контексту.

Таким чином, актуальність дослідження зумовлена потребою вдосконалення змістово-методичного забезпечення інтегрованого навчання у початковій школі та відсутністю комплексних лінгводидактичних розробок, спрямованих на поєднання мовного і мистецького компонентів у єдиному освітньому процесі.

**Аналіз останніх публікацій і досліджень** засвідчує, що аналогів лінгводидактичної моделі навчання молодших школярів будь-якого ОК засобами англійської мови наразі не існує ані в українській, ані в зарубіжній педагогічній практиці. Окремі дослідники І. Миркович, Н. Гальскова, D. Coyle розглядають інтегроване навчання іноземної мови через зміст предметів, проте їхні моделі мають загальний характер і не враховують специфіку дітей молодшого шкільного віку.

**Мета статті** – представити структуру, принципи, педагогічні умови, етапи реалізації та результати експериментальної перевірки лінгводидактичної моделі інтегрованого навчання молодших школярів образотворчої діяльності засобами англійської мови.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Розроблення лінгводидактичної моделі навчання молодших школярів образотворчої діяльності засобами англійської мови ґрунтується на принципах процесуальної інтеграції, яка передбачає об'єднання в одному освітньому процесі різних видів діяльності, що не збігаються за змістом і методами, але взаємодоповнюють одна одну. У межах нашої моделі інтегруються художньо-образотворча діяльність і іншомовно-мовленнєва діяльність, спрямовані на формування гармонійно розвиненої особистості учня, здатної до творчого самовираження англійською мовою.

*Теоретичною основою* моделі є ідеї когнітивно-комунікативного та діяльнісного підходів, концепції інтегрованого навчання, а також положення культурно-історичної теорії розвитку про взаємозв'язок мовлення, мислення й діяльності. Модель враховує психолінгвістичні механізми мовленнєвої діяльності, положення про поетапність фор-

мування дій, а також принципи художньо-педагогічної інтеграції.

Розроблена лінгводидактична модель навчання молодших школярів образотворчої діяльності засобами англійської мови базується на принципах процесуальної інтеграції, що забезпечує взаємопов'язане формування художньо-образотворчих і мовленнєвих умінь у межах єдиного освітнього процесу. Її методологічною основою є діяльнісний, когнітивно-комунікативний і інтегративний підходи, які розглядають мовлення як динамічну дію, пов'язану з практичним досвідом дитини.

Модель реалізується *поетапно*, відповідно до закономірностей формування художніх умінь і поступового ускладнення як художніх, так і мовних дій. Кожен етап поєднує розвиток технічних навичок малювання з оволодінням мовним матеріалом англійською мовою.

**1. Контурно-зображувальний етап.** На цьому початковому етапі формуються базові навички володіння контуром, лінією, формою, а також елементарна лексика та фрази, необхідні для опису зображуваних об'єктів. Діти вчаться розрізняти й називати предмети, кольори, розміри, частини об'єкта (*a line, a circle, a square, big/small, red/blue/green*).

Основні види вправ: – *Draw and Repeat* – учитель промовляє слово, учень повторює й малює відповідний елемент; – *Colour Dictation* – розфарбування контурів відповідно до усних інструкцій англійською мовою; – *Pattern Line* – створення простих орнаментальних ліній і візерунків за зразком або інструкцією вчителя; – *Decorate the Border* – оздоблення рамки малюнка геометричним або рослинним орнаментом із коментуванням дій англійською.

Такі вправи не лише розвивають точність рухів і почуття ритму, а й формують у дітей початкові уявлення про симетрію, повтор, композиційний ритм, активізують кольороназви, прийменники та дієслова дії (*draw, paint, make, repeat, next to, between* тощо). Малювання орнаментів у поєднанні з короткими англійськими інструкціями створює сприятливе середовище для **автоматизації мовних одиниць та формування флексивного мовлення** у процесі художньої діяльності, що є важливою умовою становлення іншомовного мовлення у дії.

На цьому етапі в умовах штучно створеного англійськомовного середовища формується фонетико-лексична база майбутньої інтегрованої діяльності та встановлюється асоціація між словом і візуальним образом.

## 2. Лінійно-зображувальний етап

передбачає розвиток координації рухів і засвоєння лексики, пов'язаної з напрямками, лініями, просторовими орієнтирами (*up, down, left, right, straight, curved line*). Учні навчаються виконувати інструкції англійською мовою та коментувати власні дії.

Приклади вправ: – *Follow My Line* – учні малюють лінії, виконуючи вказівки (*Go up, go down, make a circle*); – *Say and Draw* – поєднання мовлення з дією: учні одночасно вимовляють і малюють (*Draw a long line – stop – make a small square*).

Лінійно-зображувальний етап сприяє розвитку мовно-рухової координації та становленню внутрішнього мовленнєвого плану дії.

## 3. Предметно-зображувальний етап.

На цьому етапі діти переходять до зображення окремих предметів, тварин, рослин, предметів побуту тощо, використовуючи прості конструкції опису (*This is a tree. It's green. The sky is blue.*). Мовленнєві завдання супроводжують художні: учні описують, що малюють, порівнюють об'єкти, обговорюють кольори та форми.

Приклади вправ: – *Describe Your Picture* – опис малюнка за зразком: *I draw a house. The roof is red. There are two windows.*

– *Guess the Object* – один учень описує об'єкт, інший відгадує й малює.

На цьому етапі мовлення стає *інструментом художньої діяльності*, а дитина опановує базові структури комунікації у художньо-творчому контексті.

## 4. Предметно-композиційний етап

спрямований на формування уявлень про композицію, пропорцію, розташування об'єктів у просторі та взаємозв'язок частин малюнка. Водночас розвивається мовна здатність до багатокомпонентного опису: використання прийменників місця, просторових зв'язок, вказівних займенників (*in, on, under, next to, behind, there is/are*).

Приклади вправ: – *Build the Picture*: діти розміщують предмети у композиції, виконуючи усні інструкції (*Put the sun above the tree. Draw a cat under the chair.*); – *Describe and Compare*: опис двох малюнків із використанням порівняльних конструкцій (*My picture is bigger than yours. There are more flowers in my garden.*).

Мовлення набуває *описово-аналітичної функції*, а навчальна діяльність переходить від наслідування до усвідомленого художнього планування.

Між четвертим і п'ятим етапами формується проміжна ланка – зображення знайомих предметів із фантазійними елементами, яка виконує роль містка від реалі-

стичного до творчо-уявного мислення. Дитина не просто відтворює реальні об'єкти (дерево, будинок, тварину), а доповнює їх вигаданими рисами, змінює форму, колір, призначення, наділяє людськими властивостями чи казковими деталями. Таке художнє перетворення супроводжується мовленнєвими структурами, що описують нові якості: *My tree has blue leaves and golden apples. This cat can fly and talk English. I draw a house on the clouds.*

Такий тип діяльності поєднує предметно-композиційну побудову малюнка з елементами творчої оповіді, готуючи учнів до сюжетно-фантазійного рівня. На цьому етапі активізується мовленнєве експериментування: діти вільно використовують прикметники, модальні дієслова й порівняльні конструкції (*can, has, with, like, bigger than* тощо). Отже, зображення знайомих предметів із фантазійними деталями стає не лише переходом до творчого мислення, а й засобом формування асоціативності та образності в іншомовному мовленні.

#### 5. Сюжетно-зображувальний етап.

Учні створюють цілісні сюжетні композиції на основі знайомих тем і презентують їх англійською мовою. Мовлення набуває наративного характеру – діти розповідають історію, пояснюють події, діють у межах художнього сюжету.

Приклади вправ: – *Story in Pictures* – створення послідовності малюнків із коротким усним чи письмовим супроводом (*This is my morning. I wake up. I go to school. I draw in class.*); – *Art Exhibition* – презентація власних робіт: *This is my picture about winter. There is snow and my house.*

На цьому етапі розвиваються мовленнєво-творчі вміння, емоційна виразність, здатність до самооцінки, а інтеграція досягає рівня змістово-комунікативної єдності.

*Експериментальна перевірка ефективності* ефективності лінгводидактичної моделі навчання молодших школярів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови проводилася у три послідовні етапи: констатувальний, формувальний і контрольний.

На констатувальному етапі визначався початковий рівень сформованості художньо-образотворчих і мовленнєвих умінь, мотивації до навчання, а також здатності поєднувати мовленнєві дії з практичними художніми завданнями. Діагностика здійснювалася за трьома критеріями: когнітивно-мовленнєвим, діяльнісно-практичним і мотиваційно-ціннісним. Було застосовано спостереження, аналіз малюнків, тестування лексико-граматичних навичок, анкетування. Рівні сформо-

ваності визначалися як високий, достатній, середній і низький.

*Формувальний етап* передбачав реалізацію інтегрованих занять, побудованих відповідно до розробленої моделі. У ході навчання діти виконували систему вправ і завдань, що охоплювали всі етапи художнього розвитку: контурно-, лінійно-, предметно-зображувальний, предметно-композиційний і сюжетно-зображувальний. Заняття включали поєднання малювання з мовленнєвими діями – описом, коментуванням, діалогами, презентацією власних робіт англійською мовою. Такий формат сприяв розвитку художньо-мовленнєвої активності, сенсомоторних навичок і комунікативної ініціативи учнів.

На контрольному етапі здійснено повторне оцінювання за тими самими критеріями. Порівняльний аналіз результатів контрольної та експериментальної груп засвідчив позитивну динаміку. Зокрема, кількість учнів із високим рівнем сформованості художньо-образотворчих умінь зросла на 26 %, а з достатнім рівнем іншомовно-мовленнєвих умінь – на 21%. Значно підвищилася лексико-граматична нормативність, мовленнєва активність і здатність до творчої інтерпретації теми.

Під час заключних занять учні експериментальної групи вільно користувалися англійською мовою у спонтанних висловлюваннях, описуючи власні дії (*I draw a house. The roof is red. Look, this is my family*), охоче взаємодіяли між собою, ставили запитання, виражали емоції. Спостереження виявили зростання навчальної мотивації та інтересу до англійської мови.

Отримані результати підтвердили *валідність і педагогічну ефективність запропонованої моделі*. Вона забезпечила синергетичний ефект – одночасний розвиток художньо-образотворчої та іншомовно-мовленнєвої компетентностей, підвищення рівня креативності й навчальної мотивації. Запропонована система вправ і педагогічних умов може бути рекомендована для використання у практиці початкової школи та у професійній підготовці майбутніх учителів початкової освіти.

**Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку.** Проведене дослідження дало змогу підтвердити ефективність розробленої лінгводидактичної моделі, що поєднання художньо-образотворчої та іншомовно-мовленнєвої діяльності створює сприятливе середовище для формування комунікативних і креативних здібностей дитини. Інтеграція цих видів діяльності забезпечує природне виникнення мовлення в дії, акти-

візує сенсомоторні механізми, сприяє розвитку асоціативного й образного мислення.

Результати експерименту засвідчили істотне зростання рівня художньо-образотворчих і мовленнєвих умінь учнів, підвищення мотивації до англійського навчання, здатності до творчої самореалізації. Це підтвердило гіпотезу дослідження про те, що ефективність іншомовного розвитку значно підвищується за умови органічного поєднання мовного та візуально-художнього компонентів у навчальному процесі.

Практичне значення моделі полягає у можливості її застосування не лише для інтеграції малювання та англійської мови, а й для реалізації міжпредметних зв'язків у початковій школі загалом. Її принципи можуть бути використані під час підготовки майбутніх учителів до впровадження інтегрованого навчання, що поєднує мовний і художній досвід дитини.

#### СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Виготський Л. С. *Мислення і мова*. Київ : Радянська школа, 1982. 287 с.
2. Масол Л. М. *Мистецька освіта: теорія і методика*. Київ : Генеза, 2019. 304 с.
3. Ніколаєва С. Ю. *Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах*. Київ : Ленвіт, 2011. 344 с.
4. Фрумкіна А. Л. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови (Т. 1-2). : дис... док. пед. наук : 13.00.04. Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Одеса, 2025. 564 с.
5. Фрумкіна А. Л. Трактатування поняття готовності майбутніх учителів початкових класів до їх професійної діяльності Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Запоріжжя, 2019. Вип. 66. Т. 2. С. 154–159. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.66-2.31>
6. Coyle D., Hood P., Marsh D. *CLIL: Content and Language Integrated Learning*. Cambridge : Cambridge University Press, 2010. 184 p.
7. Frumkina A. Postmodern Principles in Integrated Teaching of Foreign Languages and Fine Arts to Primary Learners in the New Ukrainian School. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 13(4), 2021. Pp. 579-594. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.4/499>
8. Gardner H. *Multiple Intelligences: New Horizons in Theory and Practice*. New York : Basic Books, 2006. 320 p.

#### REFERENCES

1. Vygotsky, L. S. (1982). *Myshlennia i mova*. [Thinking and Speech]. Kyiv: Radianska shkola.
2. Masol, L. M. (2019). *Mystetska osvita: teoriia i metodyka*. [Art Education: Theory and Methodology]. Kyiv.
3. Nikolaieva, S. Yu. (2011). *Metodyka navchannia inozemnykh mov u zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh*. [Methods of Teaching Foreign Languages in General Secondary Schools]. Kyiv.
4. Frumkina, A. L. (2025). *Pidhotovka maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do intehrovanoho navchannia uchniv obrazotvorchoi diialnosti (maliuvannia) zasobamy anhliiskoi movy*. [Preparation of Future Primary School Teachers for Integrated Teaching of Pupils' Visual Arts (Drawing) by Means of the English Language]. Odesa.
5. Frumkina, A. L. (2019). *Traktuvannia poniattia hotovnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do yikh profesiinoi diialnosti*. [Interpretation of the Concept of Readiness of Future Primary School Teachers for Their Professional Activity].
6. Coyle, D., Hood, P., & Marsh, D. (2010). *CLIL: Integrirovannoye obuchenije predmetu i yazyku*. [CLIL: Content and Language Integrated Learning]. Cambridge.
7. Frumkina, A. (2021). *Postmodernistskiye printsipy v integrirovannom obuchenii inostrannym yazykam i izobrazitel'nomu iskusstvu uchashchikhsya nachal'noy shkoly v Novoy ukrainskoy shkole*. [Postmodern Principles in Integrated Teaching of Foreign Languages and Fine Arts to Primary Learners in the New Ukrainian School].
8. Gardner, H. (2006). *Mnozhestvennyy intellekt: novyye gorizonty v teorii i praktike*. [Multiple Intelligences: New Horizons in Theory and Practice]. New York.

#### ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

**ФРУМКІНА Арина Леонівна** – доктор педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри германських і східних мов і перекладу Міжнародного університету.

**Наукові інтереси:** інтегроване навчання, лінгводидактика, підготовка майбутніх учителів, інтеграція, методика навчання іноземної мови.

#### INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

**FRUMKINA Aryna Leonivna** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Germanic and Oriental Languages and Translation at the International University.

**Circle of scientific interests:** integrated learning, linguodidactics, future teachers' training, integration, methodology of foreign language teaching.

Стаття надійшла до редакції 6.11.2025 р.